

SZELLEMI VATTA (?)

Király Gábor: *Csúf versek*

■ *Dibdábolt, kötszövött, resse, csikkenő, davaj, pudvás.* Csak néhány szó Király Gábor verseskötetéből, amelyek önmagukban állva is zavarba ejtőek, nem beszélve a kontextusról. Ez a versek nagyobb egy- ségeire is érvényes: a kifejezések, sorok, versszakok olyan formákat öltenek, amely megoldások abszurdnak tűnhetnek a hagyományos esztétikai szempontokat előnyben részesítő szemlélő számára. Ám túl a konvenciókon van, aki ilyen szavakkal, kifejezésekkel élve a dilettáns költő álarcában tetszelegve, bravúros, egyedi nyelvi világot teremtve forradalmi megújulást hoz a magyar költészetbe: ilyen szerző például Parti Nagy Lajos.

Mivel a tíz ciklusból álló *Csúf versek* – *Szerelmezés, Kandikák, Léttáncok, Rappara, Csúf versek, Szegényes, Énének, Babadal, Illangók* – szerzője amatőr költőként határozta meg magát, úgy tűnhet, nincs létjogosultsága a kérdésnek: mennyiben sikerül Király Gábornak Parti Nagy Lajoshoz képest a nyelv ellen elkövetett merénylet? Ugyanakkor a kötet értékelése kapcsán mégsem szakadhatunk el teljesen a „nagyoktól”: hiszen a versek egy jelentős része kanonikus költők imitálása.

Olykor még a cikluscímek is jelzik az imitációs szándékot – *Ady Endre (Énének)* vagy *József Attila (Léttáncok)* –, mely esetekben a ciklushoz tartozó versek többsége az adott szerző világát próbálja megidézni. A legtöbb esetben az egyes versekhez tartozó kommentárok is segítik az olvasót abban, hogy rácsodálkozhasson a hasonlóságra, hiszen íróik többnyire „felfedezik és felfedik” az imitálni kívánt szerző és az épp adott vers közötti kapcsolatot. Ezek a kommentek önmaguk is egyfajta imitáció alkotóelemeivé válnak: egy könyv formátumú verskiadásban megidézik a versek eredeti megjelenésének helyét: az online felületet. A jelenségről ironián nélkül állíthatjuk, hogy hatásos, e funkció pedig fel is menti őket a velük szemben felhozható kifogások alól, hiszen egy online kommentnek nem feltétlenül kell stilisztikai és tartalmi pontossággal rendelkeznie.

Ez a jelenség egyike a kötet marketingfogásainak, amelyeknek tulajdonképpen minden típusával találkozhatunk: nemzetközi jelentőséget sugall néhány angol fordítás, míg a dallamosságot megzenésített változatok, a versek vizuális erejét Merényi „Grafitember” Dániel által készített illusztrációk, a versmértékekben való jártasságot pedig a versek mellé esetenként felrajzolt versképletek kívánják igazolni. A legatásosabb talán mégis a nyereménység ötlete: a kötetben elrejtett rejtvény, melynek megfejtése pénzjutalommal jár.

Az ötletes tálalás ellenére azonban az imitációk legtöbbször önmaguk paródiájába fúlnak. Mintha egy kevésbé tehetséges Karinthy *Így írtok ti* kötetéből keveredtek volna versek a mindennapi tevékenységeket, az intim szféra köréből vett vallomások, társadalmi kritikát vagy vallásellenes, közéleti-politikai fejtegetéseket tartalmazó versek tömegébe. Egyes szavak bántó erőszakossággal törnek meg egy-egy jól sikerült kezdő felütést. Míg a legtöbb vers üzenete, szándéka világos, addig tartalmaznak olyan sorokat is, amelyek a befogadó számára komoly értelmi zavart okoznak, megbontják a vers logikai, szerkezeti felépítettségét. Ezek a hibák többnyire az érzelmi túltelítettségéből, az indulatok elszabadulásából és az arrogancia határtalan áradásából erednek. Persze mindennek a költészetben megvan a maga létjogosultsága, ahogy a káromkodásoknak, a trágárságoknak vagy a testiség naturalisztikus megjelenítésének is, csak éppen nem mindig van a szerzőnek érzéke ahhoz, hogy hol és hogyan helyezze el őket a szövegben. Néhány vers finom érzelmi és komoly értelmi intelligenciáról árulkodik, olykor ez mégis teljesen felszámolódik, s a különc – és nem a dilettáns – szerepbe helyezkedő szerző szövegeinek nagy része ezeken a pontokon fordul át valódi dilettantizmusba. Persze a határtalan arroganciának és a trágársággal túlszűfolt indulatkiadásoknak mégis van egy sajátos rendje és kerete, amely által jól működhet egy szöveg, s amelynek határait Király Gábornak is sikerül néha eltalálnia.

Az imitáció egy sajátos formája a szerepjáték, amelynek megléte szintén feltételezhető a kötetben. Vajon miről is vallhat Király Gábor ambivalens szerepjátéka, a különc-remete pozícióba helyezkedő férfi megképzett alakja, aki elméletileg kivonult a közéletből, nem érdeklí mások véleménye, gyakorlatilag pedig mindenről és mindenkiről megvan a sajátja? Aminek végterméke egy olyan rövid intervallum alatt megírt vaskos kötet, ami grafomániáról árulkodik? Nem beszélve a Facebookon való jelenlétéről, politikai eseményeket érintő végeláthatatlan posztjainak tengeréről. Felmerülhet bennünk a kérdés: ez a szerző valóban költőként akar itt elsősorban fellépni? Nem lehet, hogy ez a szerző valójában egy amatőr, de tehetséges politikus az amatőr költőként fellépő figura álarcában?

Az erős politikai tartalom, a már említett reklámfogások, az interneten való állandó és megújuló jelenlét tehetnek igazán életképesé és népszerűvé ma egy verseskötetet. Mindez sokakban visszatetszést kelthet. Az irodalom, a szépíró helyzete azonban napjainkban rávilágíthat arra is, hogy ez a magatartás szinte szükségszerű. Egyre többen ébrednek rá arra, hogy nem kéne elefántcsonttoronyba menekülve élő szobrokként tengetni mindennapjaikat, hanem jobban teszik, ha csoportokba verődve kiviszik az utcára (vagy felteszik a netre) munkáikat, ha megpróbálnak intenzív kap-

csolatba lépni az olvasóikkal. A kötet utolsó verse felől a szerző ars poeticáját és írói célját ezen jelenség mentén lehet meghatározni: szerethető, élő, aktuális irodalmi anyagot kell teremteni a babitsi pozícióba helyezkedő, kultikussá lett kortárs szerzőkkel szemben, aminek egy versbe szedett, naplószerű lenyomatát tarthatjuk e kötettel a kezünkben: „még élő, de már ércesülő / jelölve ki rendteremtő, / érthető és üdvös öngyilkosságra. / [...] gyomrunkban a félkész gondolat, / s a reggeli piritós után / megszülethet a súrlódásmentes, / meleg, irodalmi anyag.” (A szobrok)

Ugyanakkor azt is meg kell fontolnunk, hogy meddig állítjuk: a cél szentesíti az eszközt. Mennyiben hunyhatunk szemet egy, az irodalom népszerűsítésére alkalmas, saját műveit közkinccsé tevő szerző hiányosságai felett?

Annak megítélése, hogy egy mű mennyiben esztétikai érték, mennyiben nyújt irodalmi élményt, igencsak szubjektív. Kérdés, hogy az egyelőre szűk, ugyanakkor táguló rajongótáborral szemben mennyit érhet egy kritikus vagy egy egyetemi szemináriumon részt vevő hallgatói csoport méltatlankodása a szerző dilettantizmusa felett? Főleg ha a kritikus méltatlankodása bizonytalan. Mert, noha a jelenségtől, mint verseskötettől minden haja szála az égnek áll is, addig fel és el kell ismernie, hogy valahol őt is eltalálta ez a kötet. Nem lehet mellette közönyösen elmenni, indulatokat, érzelmeket generál. Mert van benne valami nyugtalanítóan érdekes. Mert noha e kritikus *A kreacionizmus* olvasata közben Parti Nagy Lajos *Nyár, némafilm* (grafitnesz) verse után vágyódott, addig azt a vattaféléket tartalmazó szöveget a mai napig nem tudja fejből felidézni, de a végső ütközet után az aktív, mindennapi szókincsévé vált a Király Gábor alkotta kifejezés: „szellemi vatta.”

Steinmacher Kornélia

